

Отже, в освітньому процесі значну увагу доцільно зосередити на формуванні аналітичного мислення майбутніх офіцерів-прикордонників, вивчення теоретичних та практичних питань аналітичної діяльності, принципах, методах застосування аналітичних технологій для прийняття ефективного управлінського рішення, що становить перспективу подальших наукових пошуків з окресленої проблеми.

Список використаних джерел

1. Варенко В. Інформаційно-аналітична діяльність. Київ, 2014. 417 с.
2. Сурмін Ю. Теорія систем и системний аналіз. Київ, 2003. 368 с.

Пономаренко Л. О.,
канд. наук із соц. комунікацій,
завідувач відділу науково-
освітніх інформаційних ресурсів,
Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ

УДК 371.64

Пономаренко Л. О. Інформаційні ресурси та послуги освітянських бібліотек України у період пандемії. *Глобальні виклики та пріоритети в часи коронавірусної кризи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14 травня 2021 р). Київ : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 118 – 122.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА ПОСЛУГИ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Бібліотеки є важливим чинником сталого розвитку держави, їх ефективна діяльність сприяє досягненню низки завдань: забезпечення здорового способу життя громадян, супровід освіти всіх рівнів, створення умов для гендерної рівності, здійснення екологічної просвіти, подолання проблем бідності та безробіття тощо. Пандемія COVID-19 спричинила суттєві зміни у діяльності всіх типів і видів бібліотек.

Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ, національні професійні спільноти Українська бібліотечна асоціація, Німецька бібліотечна асоціація тощо, журнал Американської бібліотечної асоціації American Libraries Magazine, польський журнал *Biuletyn EBIB*, інші інтернет-видання забезпечили інформаційну підтримку бібліотекарів закладів освіти з актуальної теми та створення для них рекомендацій для організації безпечної роботи в умовах пандемії коронавірусної інфекції. Основні питання, що були предметом обговорення у професійних співтовариствах, медіа, соціальних мережах, під час онлайн-заходів, – це зміни в умовах організації роботи та види наданих ресурсів і послуг.

Не залишилися осторонь загальноцивілізаційного виклику мережа освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. Понад двадцять років Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) успішно виконує функцію головного координаційного, науково-методичного центру бібліотек освітянської галузі, спрямовуючи свою діяльність на розвиток мережі, створення належних умов для якісного інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків галузі, розкриття потенціалу ресурсів бібліотек [3].

Пандемія COVID-19 спонукала до інтенсивного пошуку нових моделей взаємодії бібліотек у межах науково-інформаційної, науково-методичної, науково-дослідної діяльності. У Зверненні Української бібліотечної асоціації щодо COVID-19 від 17.03.2020 р. був заклик до професійної спільноти підтримувати користувачів та організувати дистанційне обслуговування; поширювати достовірну інформацію як запобігти розповсюдженню коронавірусу COVID-19 й підтримати один одного [4]. З метою оперативного реагування на ситуацію та потребою надати фахову інформацію щодо організації освітнього та наукового процесів в умовах карантину ДНПБ було підготовлено та оприлюднено на вебпорталі рекомендаційні бібліографічні списки “Законодавче та нормативно-правове забезпечення сфери освіти України для протидії поширенню COVID-19”, “Психолого-педагогічна протидія поширенню COVID-19”, “Коронавірус COVID-19”, “Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19” тощо [1].

Оновлений у 2016 р. вебпортал ДНПБ став інструментом надання доступу віддаленим користувачам до інформаційних ресурсів та сервісів. Він повною мірою виконує інформаційні, пошукові, освітні, рекламні, навігаційні функції та є інтегрованим ресурсом, потужним засобом для просування інформаційно-бібліотечних продуктів і послуг, відповідає сучасним науково-освітнім запитам суспільства [7].

На сайтах освітянських бібліотек віддалені користувачі можуть скористатися таким інформаційними ресурсами, як доступ до електронних каталогів, електронних бібліотек і депозитаріїв, бібліографічних й фактографічних БД, віртуальних книжкових виставок, повнотекстових версій власних видань, інтернет-навігаторів, матеріалів семінарів та ін. Також представлено такі сучасні онлайн-сервіси як віртуальна довідкова служба (віртуальна довідка), онлайн-запис читачів, онлайн-замовлення на літератури з їх фондів, електронна доставка документів; продовження строку користування документами на абонементі, визначення індексу УДК тощо [6, с. 75–76].

Здійснений аналіз інтернет представництва освітянських бібліотек показав, що він є нерівномірним. Тільки провідні бібліотеки (ДНПБ, Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека України, Науково-педагогічна бібліотека міста Миколаєва, бібліотеки ЗВО III–IV р. а. педагогічного та інженерно-педагогічного профілю, переважна більшість бібліотек обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти) на сьогодні є потужною складовою національної інформаційної інфраструктури [6, с. 77]. Водночас бібліотекам закладів професійної

(професійно-технічної) освіти та найбільшої складової освітянської мережі, бібліотекам закладів загальної середньої освіти не вдається досягти аналогічного рівня, що зумовлено низкою об’єктивних та суб’єктивних причин.

Починаючи з 2006 р. ДНПБ щорічно збирає, аналізує й систематизує інформацію про інформаційно-видавничу діяльність та основні заходи щодо підвищення кваліфікації освітянських бібліотек, які відображаються у довіднику “Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек”. Довідник 2021 р. відображає понад 1914 позицій наукових та науково-методичних матеріалів, вторинних інформаційних ресурсів (бібліографічних, реферативних, аналітичних), а також науково-практичних заходів міжнародного, всеукраїнського та обласного рівнів, з яких 449 найменувань електронних ресурсів, у т.ч. 314 віртуальних виставок. Спостерігається тенденція до здійснення науково-інформаційної, науково-методичної діяльності у електронній формі (близько 900 позицій) [5].

ДНПБ має значний досвід дистанційної комунікації та дистанційного науково-методичного забезпечення, який набув подальшого розвитку у нових умовах. Започатковано і розвивається онлайн-проект “Дистанційна самоосвіта бібліотечних працівників”, який наповнюється актуальними професійними онлайн-ресурсами: відеозаписами вебінарів, лекцій, презентацій, інформацією щодо інноваційних проєктів. Також сприяє самоосвіті бібліотекарів освітянських книгозбірень “Віртуальний читальний зал” відкритий на вебпорталі у рубриці “Кабінет бібліотекознавства”. Затребуваний та активно розвивається ресурс “Бібліотечному фахівцю”. В зв’язку з викликами часу на порталі відкрито рубрику “Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19”. В умовах карантину проведення заходів було переведено в онлайн-режим з використанням програмних продуктів ZOOM, Google Meet, власної системи проведення вебінарів через вхід на порталі.

Існує низка проблем, які гальмують процеси інтеграції освітянських бібліотек в глобальний інформаційно-освітній простір, впливають на якість науко-інформаційного забезпечення освіти й педагогічної науки, серед яких: невідповідність формування сукупного бібліотечного фонду сучасним потребам користувачів і вимогам суспільства, зокрема відсутність повноцінного комплектування новими періодичними та неперіодичними українськими й зарубіжними виданнями, як традиційними, так і електронними навчальними посібниками, електронними копіями навчально-методичних видань тощо, що знижує рівень упровадження принципу рівного доступу користувачів до інформації; недостатні темпи та відсталість упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що ускладнює або унеможлиблює виконання виробничих процесів та обслуговування користувачів на сучасному рівні, застарілий комп’ютерний парк, відсутність єдиного ліцензованого програмного забезпечення для автоматизації бібліотечних процесів; відсутність узгодженої державної політики з питань корпоративної каталогізації, що унеможлиблює

здійснення обміну бібліографічною інформацією тощо [2]. Зазначені проблеми існували і раніше, але ситуація з поширенням COVID-19 ще більше загострила їх.

Отже, пандемія активізувала процеси цифровізації бібліотечної галузі. Сучасні технології надають широкі можливості для адаптації до нових умов. У своїй діяльності освітянські бібліотеки повинні сфокусуватися на вирішенні наступних питань: розвиток технології та інфраструктури для організації ефективної дистанційної роботи; посилення роботи щодо організації й використання електронних бібліотек, електронних репозитаріїв; розвиток сучасних дистанційних форм інформаційного обслуговування й оперативного доступу до зовнішніх джерел наукової, освітньої та суспільної інформації на власних веб-сайтах і веб-сторінках; популяризація діяльності бібліотек та їх інформаційних ресурсів у соціальних мережах, блогосфері, наукових виданнях; активізація участі у корпоративних проектах щодо створення електронного галузевого бібліографічного й реферативного ресурсу, формування зведених бібліографічних баз даних із питань освіти, педагогіки, психології та суміжних галузей знання; подальша інтеграція інформаційних ресурсів у освітній процес та науково-дослідну діяльність; розвиток цифрових навичок у співробітників бібліотеки; зміна моделей комунікації з користувачами в цифровому середовищі.

Список використаних джерел

1. Бібліографічні посібники з актуальних питань педагогіки, психології та освіти. На допомогу науково-педагогічним працівникам. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : офіц. портал. Київ, 2021. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/bibliografichni-resursy/bibliografichni-posibnyky/pa-doromohu-naukovo-pedahohichnym-pra> (дата звернення : 05.05.2021).

2. Бібліотечно-інформаційне забезпечення освіти. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 183–189.

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: здобутки та перспективи (2015–2019) : [інформ. довідник] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [наук. ред. Л. Д. Березівська ; авт. кол.: Л. Д. Березівська, Л. І. Страйгородська, С. М. Кравченко та ін.]. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 204 с. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=21138> (дата звернення: 05.05.21).

4. Звернення Української бібліотечної асоціації щодо COVID 19 (17.03.2020). Українська бібліотечна асоціація : [сайт]. URL: <https://ula.org.ua/news/4533-zvernennia-ukrainskoi-bibliotechnoi-asotsiatsii-shchodo-covid-19> (дата звернення: 05.05.2021).

5. Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2021 : довідник / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян ; наук. ред. Л. О. Пономаренко]. – 2021. – 157 с. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Directory_2021.pdf (дата звернення: 05.05.2021).

6. Провідні освітянські бібліотеки в просторі і часі: моніторинг діяльності : довідник статистичний / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян ; наук. ред.. Т. В. Добко]. Київ : [б. в.], 2019. 141 с. URL: https://dnpb.gov.ua/?download=1&kcccount=http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Stat_zbirnyk_2019.pdf (дата звернення: 05.05.2021).

7. Berezivska L. D., Pinchuk O. P, Varaksina N. V. The webportal of V.O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an information resource for implementation of research in education, pedagogy and psychology. Information Technologies and Learning Tools. 2020. № 4. P. 249–265. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4055> (дата звернення: 05.05.2021).

Тарадуда А. С.,

викладач фізики,

Відокремлений структурний підрозділ

«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету”, м. Кривий Ріг

Бястик А. Г.,

викладач математики,

Відокремлений структурний підрозділ

«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету”, м. Кривий Ріг

УДК 372.8

Тарадуда А. С., Бястик А. Г. Інноваційні педагогічні технології у викладанні фізико-математичних дисциплін. *Глобальні виклики та пріоритети в часи коронавірусної кризи* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14 травня 2021 р). Київ : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 122 – 124.

ІНОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Наш час – це період суспільних викликів. Система освіти в Україні зазнала суперечностей у своєму розвитку. Провідним і визначальним критерієм її життєздатності, конкурентоспроможності, відповідності соціальним запитам і потребам є інноваційність.

Інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [1, с. 158].

Особливо відповідально слід поставитись до викладання фізико-математичних дисциплін у період дистанційного навчання, яке вимагає від викладачів суттєвих